

» coram alio stante vel sedente transit, vel de novo accedit. » Si posterius, qui prior offendit, vel causam rixæ dedit, vel gravius offendit, priora reconciliationis signa exhibere debet. *Ita communiter doctores.*

3° Omnis offensus vel læsus debet semper interius ignoscere: tenetur insuper exterius offensam vel injuriam remittere offensori veniam convenienter petenti; hoc expresse præcepit Christus, dicens, Luc. xvii, 3: *Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum; et si poenitentiam egerit, dimitte illi; et si septies in die peccaverit in te, et septies in die conversus fuerit ad te, dicens: Pœnitet me, dimitte illi.* Idem docet in pluribus aliis locis. Imo qui inimicus est alterius, nulla opera Deo grata et meritoria facere potest, nisi prius, quantum in se est, reconciliatus fuerit, veniam petendo, si læserit, vel ex toto corde dimittendo, si læsus fuerit; nam Christus dicit, Matth. v, 23: *Si offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum.* Quod autem dicitur de munere ante altare, intelligendum est de quolibet bono opere Deo offerendo; ratio enim est eadem.

4° Qui tamen in fama, in bonis vel alio modo aliquam passus est injustitiam, justam ejus compensationem vel restitutionem exigere potest; quia, licet injuriam condonare teneatur ex charitate, jus habet petendi et exigendi quod ex justitia sibi debetur. *Ita communiter doctores.*

5° Advertendum reconciliationem non esse perfectam nisi offensus et offensor eodem modo se habeant exterius ac antea, videlicet se salutando, visitando, invitando, etc., excepto casu supra memorato, in quo justa ratio exigit ut offensus familiaritatem cum offensore saltem pro tempore fugiat.

Quot igitur Christiani gravissimum hoc legis Evangelicæ præceptum ignorant, deturpant, postponunt, seipsos turpiter decipientes! nihil enim difficilius est in praxi, ut experientia constat, quam perfectam inimicorum obtinere reconciliationem.

Punctum tertium. — *De ordine in charitate servando.*

Apud omnes constat aliquem servandum esse ordinem in charitate, quia omnia objecta non sunt æqualiter amabilia. Unde S. Aug., de Doctrina Christiana, l. 1, c. 27: « Ille juste et sancte vivit, qui rerum integer aestimator » est: ipse est autem qui ordinatam dilectionem habet, » ne aut diligat quod non est diligendum, aut non diligat » quod est diligendum, aut amplius diligat quod minus » est diligendum, aut æque diligat quod vel minus vel » amplius est diligendum, aut minus vel amplius quod » æque diligendum est. »

Unusquisque hunc ordinem servare debet: 1° diligere Deum super omnia, 2° seipsum secundum spiritualia, 3° proximum secundum spiritualia, 4° seipsum secundum corporalia, 5° proximum secundum corporalia, 6° seipsum secundum temporalia externa; 7° proximum secundum temporalia interna; 8° inter personas quibus subveniendum est, habenda est ratio necessitatis et conjunctionis.

1° Deum super omnia etiam plus quam seipsum diligere debet; ratio patet ex dictis, quia scilicet Deus est supremum bonum et origo totius bonitatis. Item creaturas Deo magis gratas, ut beatissimam Mariam, Angelos et sanctos plus quam seipsum objective cum majori complacentia in illis diligere debet, quia istæ creaturæ sunt perfectiores; sed non plus *appretiative*.

2° Post Deum seipsum præ cæteris *appretiative* diligere debet, secundum spiritualia: nam, in præcepto charitatis, amor sui traditur ut mensura dilectionis proximi: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*: porro, ut ait Scotus, et post ipsum omnes theologi, mensura perfectior est mensurato. Unde natum est vulgare axioma: *Charitas bene ordinata incipit a semetipso*. Ergo. Hinc si B. Paulus, Rom. ix, 3, optaverit *anathema esse a Christo pro fratribus*, id certe non intelligendum est de æterna reprobatione, sed de temporali morte et exterminatione, ut

S. Hieron. interpretatur, quo sensu Moyses præ dolore dicebat Deo : *Aut dimitte eis hanc noxam ; aut si non facis, dele me de libro tuo*, Numer. XI, 15, id est, de numero viventium ; eodem sensu Christus dicitur *factus pro nobis maledictus*, Galat. III, 13 ; vel de hypothese impossibili, quasi dixisset : Si liceret, optarem anathema esse a Christo pro fratrum meorum salute, ut *S. Chrysost.* et plures alii intelligunt.

Hinc si bonum nostrum necessarium, v. g., fuga peccati, concurrat cum bono spirituali vel temporali alieno, sive privato, sive publico, nedum teneamur proximo subvenire in qualicumque necessitate, ad abstinendum, ex modo dictis, obligamur. Si, e contra, agatur de bono nostro non necessario ; v. g., quod per observationem alicujus consilii obtineri potest, tunc quoties necessitas proximi opem nostram exigit, eam præstare debemus, quia lex præcipiens auxiliari proximo necessitatem patienti præponderat legi consulenti.

Inde sequitur illicitum esse manifesto peccandi periculo se exponere pro aliorum salute ; *quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur ? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua ?* Matth. XVI, 26. Licet vero probabili, vel etiam, secundum multos, probabiliori peccandi periculo se exponere ob salutem proximi, v. g., ad baptizandum puerum, ad absolvendum moribundum in peccato mortali constitutum, quia gravis causa tale periculum excusat a peccato. *A fortiori* bona spiritualia non necessaria negligere licet ob aliorum necessitatem vel gravem utilitatem spiritualem, vel etiam temporalem, v. g., ab ingressu religionis abstinere ad subveniendum parentibus, filiis, benefactoribus, etc.

3° Bona spiritualia proximi plus diligere debet quam sua corporalia, id est, plus animam fratris sui quam proprium corpus ; proximum enim diligere debemus sicut Christus dilexit nos, Joan. XV, 12 : at Christus seipsum pro nobis tradidit, et, ut ait B. Joan. I Epist. III, 16 : *Ille animam suam pro nobis posuit, et nos debemus pro*

fratribus animas ponere : in conflictu duarum obligationum quæ simul impleri non possunt, ea præferenda est cujus objectum est præstantius et necessitas saltem æqualis.

Quod ut melius intelligatur, triplex distinguenda est proximi necessitas spiritualis, scilicet extrema, gravis et communis. Homini in extrema vel moraliter insuperabili necessitate spirituali versanti succurrendum est cum evidenti periculo vitæ, dummodo æque certa sit spes eum juvandi : v. g., qui videt infantem non baptizatum flammis comburendum, vel fluctibus immergendum, in flammis vel in fluctus se præcipitare debet, cum certa prævisione se moriturum, si moraliter sit certus se eum baptizaturum : secus, si periculum proprium sit certum et spes adjuvandi incerta. Idem facere deberet sacerdos pro peccatore Christiano in somno vel aliter non cogitante morituro, ut eum præpararet et absolveret.

Proximo in gravi necessitate spirituali constituto possumus quidem cum periculo vitæ succurrere, juxta *S. Thomam* et alios communiter ; at non tenemur, ut apprehendunt omnes. Unde sacerdos non tenetur vitam graviter exponere pro peccatore qui ope contritionis perfectæ se Deo reconciliare posset, si vellet. Excipitur tamen 1° si quis teneatur ex officio, ut pastor qui ovibus sibi commissis etiam cum gravi periculo vitæ in tali necessitate subvenire debet ; 2° si necessitas sit publica, ut clades, pestis, prælium, etc., quia inter eos qui periclitantur, plures, ratione ignorantie, præjudiciorum, doloris, in extremo damnationis periculo constituuntur. At dispendium aliquod honorum temporalium, famæ, honoris, subire debemus propter gravem necessitatem spiritualem proximi.

Demum in necessitate communi non tenemur succurrere proximo, nisi cum levi detrimento ; cum majori tamen, si ex officio cura ejus nobis incumbat.

4° Unusquisque propriam vitam vitæ alterius, cæteris paribus, præferre potest, ut omnes fatentur, juxta axiomam : *Charitas bene ordinata incipit a semetipso* : imo multi

contendunt non licere in eo casu propriam vitam exponere periculo pro servanda vita alterius, quia tunc charitas non esset bene ordinata, ut ait *S. Aug.*, lib. de Mendacio, cap. 6 : « Si quis pro alterius temporali vita suam » ipsam temporalem perdit, non est jam diligere illum » sicuti seipsum, sed plus quam seipsum; quod sanæ » doctrinæ regulam excedit. » Alii tamen multi probabiliter docent licitum et laudabile esse vitam pro servanda vita amici exponere, quia honestas virtutis vita temporali præstat : sic non solum excusantur, sed laudantur qui peste infectis serviunt, cum prævisione moraliter certa se non evasuros; qui cum periculo vitæ se in aquas injiciunt, ut alios eripiant, etc. « Cavendum tamen est, » inquit *Dens*, t. 2, « ne quis sibi ipsi mortem potius inferat » quam ei se exponat, quod moraliter dijudicandum est. »

Certum est autem licitum et quandoque necessarium esse propriam vitam periculo exponere pro servanda vita personæ bono publico utilissimæ, quia membrum pro salute corporis perire convenit; pariter licitum et meritum est propriam exponere vitam pro servanda vita alterius qui in statu peccati mortalis certo moreretur, v. g., malle occidi quam injustum aggressorem occidere, nisi tamen vita aggressi pluribus sit necessaria aut valde utilis. Nam, ut ait Christus, Joan. XVIII, 13 : *Majorem hanc dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis.*

Non est dubium quin bona temporalia exponere et amittere debeamus pro alterius vita, quia sunt ordinis inferioris : sed bona nostra temporalia bonis aliorum præferre possumus, juxta ea quæ diximus in Tractatu *de Contractibus*; et ratio patet.

6° Quamvis omnes homines æque diligendi sint quoad objectum et finem principalem charitatis, scilicet quatenus sunt homines et quoad beatitudinem æternam quam omnibus velle debemus, certum est tamen alios magis quam alios diligendos esse intensitate et affectu amoris; cum enim amor Dei sit principium et amor nostri regula

amoris proximi, sequitur nos magis amare teneri eos qui Deo et nobis sunt conjunctiores : porro non omnes æqualiter Deo et nobis sunt conjuncti : ergo. Unde 1° sanctiones majori complacentia amare debemus quam peccatores aut minus sanctos; 2° nobis consanguinitate, affinitate aliave ratione propinquiores aliis, cæteris paribus, præferre debemus, quod sic agnoscit B. Paulus, I Tim. xv, 8 : *Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior*; et *S. August.*, de Doctrina Christ., l. 1, cap. 28 : « Cum omnibus » prodesse non possis, his potissimum consulendum est » qui pro locorum et temporum vel quarumlibet rerum » opportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte » junguntur. »

Ordo autem inter conjunctos a *S. Th.* et ab aliis theologis assignatus, est sequens : pater, mater, uxor, filii, fratres, etc. Hæc tamen intelligenda sunt 1° de extrema necessitate; nam in gravi necessitate conjux præferre debet conjugem qui secum est eadem caro, deinde filios qui sunt velut pars sui, propriis parentibus : *Homo enim relinquet patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ.* Genes. II, 24. 2° De æquali necessitate sub omni respectu; qui enim in majori versatur necessitate, adjuvandus est ante propinquiorem in minori periculo existentem : v. g., prius succurrendum est extraneo æternaliter pereunti, quam patri pro salute corporis periclitanti. 3° De consuetæ agendi regula; ex particularibus namque circumstantiis præcedens ordo sæpe variari potest : sic mater optima plus diligenda est quam pater depravatus, pastor magis obstringitur ad instruendos parochianos sibi commissos quam consanguineos sub alio pastore constitutos, sacerdos magis episcopo quam parentibus obedire debet; item miles magis duci quam patri, etc.

Notat *Dens*, t. 2, inversionem ordinis charitatis, inter nos et proximos, raro esse peccatum mortale, excepto casu extremæ necessitatis.

Certum est insuper multos non credere se teneri ad maxima incommoda aut sacrificia, v. g., ad obeundam

mortem pro salute alterius, admittenda omnia bona sua pro ejus vita servanda, et in praxi ad hanc persuasionem spectandum est.

Punctum quartum. — *De eleemosyna.*

Eleemosyna est vox Græca idem significans ac latine misericordia, seu miserans cor super alterius miseria, et definiri potest: Opus misericordiæ quo aliquid datur indigenti ex compassione propter Deum; sicque differt a quovis beneficio indigenti præstito, sine ordinatione ad Deum; tale beneficium non est eleemosyna, nisi mere naturalis, de qua non loquimur.

Duplicis generis distinguitur eleemosyna, spiritualis scilicet et corporalis: spiritualis est illa qua subvenitur animæ in ordine ad salutem æternam; et corporalis, qua miseriæ hujus vitæ sublevantur propter Deum.

Septem numerantur actus eleemosynæ spiritualis, scilicet ignorantem erudire, dubitanti consilium dare, delinquentem corrigere, mœstum consolari, offendenti condonare, defectus alterius patienter ferre, pro eo orare; qui actus sequenti versu exprimuntur:

Consule, carpe, doce, solare, remitte, fer, ora.

Septem sunt etiam actus eleemosynæ corporalis, videlicet infirmos et in carcere detentos visitare, esurientes cibare, potum sitientibus dare, captivos redimere, nudos vestire, peregrinos hospitio recipere, et mortuos sepelire; hoc versiculo continentur:

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

De eleemosyna spirituali sufficienter dicemus agendo de correctione fraterna. Nunc igitur nobis tractandum est de eleemosyna corporali, quæ sola proprie nomen eleemosynæ retinet; et dicemus 1° de ejus præcepto, 2° de ejus regulis, 3° de ejus conditionibus, et 4° de ejus effectibus.

De præcepto eleemosynæ.

Strictum existere præceptum dandi eleemosynam con-

stat ex innumeris Scripturæ sacræ et Patrum testimoniis, v. g., 1° ex Eccli. IV, 1: *Eleemosynam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere*; Tob. IV, 7: *Ex substantia tua fac eleemosynam, et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere...* et v, 9: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude*; Matth. XXV, 41: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum...: esurivi enim, et non dististis mihi manducare; sitiivi, etc.* Jacob. II, 13: *Judicium sine misericordia illi qui non fecit misericordiam*; I Joan. III, 17: *Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?* Numquid præceptum sub gravi clarius exprimi potuisset? 2° *S. Ambros.*, de Officiis, l. 1, cap. 30: « *Grandis culpa est, si, sciente te, fidelis egeat; si scias eum... fame laborare, ærumnam perpeti, qui præsertim egere erubescat.* » Infiniti essemus, si cuncta Patrum testimonia propositionem nostram confirmantia referre vellemus. 3° Ratio autem his testimoniis optime congruit; omnes enim ratione naturæ, originis et finis fratres sumus: nonne inde sequitur eos qui aliquid possident, indigentibus juxta rectum rationis dictamen succurrere teneri? Ergo existit præceptum naturale et divinum, obligans ex genere suo sub peccato mortali, dandi eleemosynam.

De regulis in danda eleemosyna sequendis.

Notandum 1° triplicem distingui necessitatem in qua proximus versari potest, scilicet extremam, gravem et communem. Necessitas extrema est status personæ adeo indigentis ut periculum amittendæ vitæ incurrat, nisi ei subveniatur; necessitas gravis est status personæ ita ægre viventis ut incurrat periculum in gravem morbum, amissionem membri, carcerem, amentiam, infamiam, etc., incidendi, nisi auxilium ei præbeatur; necessitas communis est status personæ quæ non nisi difficulter vivit, ut pauperes ostiatim mendicantes.

Notandum 2° bona triplicis esse posse generis, videlicet necessaria vitæ, necessaria statui et superflua : ea dicuntur necessaria vitæ, sine quibus propria vel alterius vita conservari non potest. Illa necessaria sunt statui, sine quibus homo a sua conditione decidere teneretur; dicuntur vero necessaria decentiæ status tantum ea sine quibus nonnullas sibi imponere debet privationes quas alii ejusdem conditionis et in negotiis suis felices sibi imponere non solent. Necessitas sicut et decentia status a multis adjunctis pendent et ex judicio viri prudentis æstimandæ sunt, habita ratione non solum temporis præsentis, sed et futuri ac probabiliter contingentium, v. g., morbi, senectutis, belli imminentis, impensarum pro educandis filiis, dotandis filiabus faciendarum. Bona superflua illa sunt quæ nec ad vitæ conservationem, nec ad proprii status decentiam necessaria judicantur.

His notatis, sint regulæ sequentes :

1^a *Regula.* Pauperibus in extrema necessitate positus subveniendum est ex bonis vitæ superfluis, etsi aliquo modo ad statum sint necessaria; ordo enim charitatis exigit ut maximum proximi bonum bono nostro longe inferiori anteponamus. Nemo tamen tenetur a proprio statu excidere, nec magnam pecuniæ summam dare pauperi ad illum a periculo mortis redimendum vel ad procuranda ei remedia vitæ conservandæ necessaria, ut docet *S. Ligorius* cum pluribus aliis, l. 2, n. 31. Aliud tamen videtur dicendum si necessitas sit extrema vel etiam gravis, sed publica, ut pestis, bellum, etc.

2^a *Regula.* « Probabile est, » inquit *Busenbaum* cum pluribus aliis quos citat et approbat *S. Ligorius*, « quod » proximo in gravi necessitate constituto quisque teneatur » subvenire cum modico detrimento proprii status; quia » parvo suo incommodo tenetur magnum incommodum » proximi impedire. » Juxta *Ferraris*, v^o *Eleemosyna*, n. 16, qui dicit hanc sententiam esse communem, proximo talem necessitatem patienti unusquisque subvenire tenetur sub mortali, non solum ex bonis vitæ et statui superfluis, sed etiam ex iis quæ aliquo modo necessaria sunt

ad decentiam et splendorem proprii status, quia neglectus talis decentiæ vel splendoris fere nihil est in comparatione tanti mali quod patitur vel passurus est proximus; quod si usus rei tantum sit necessarius, sufficit eam commodare, v. g., equum ad fugiendum, ad accersendum medicum, etc., vel pecuniam aut frumentum mutuo dare, etc.

3^a *Regula.* Unusquisque tenetur sub mortali facere quandoque eleemosynam ex bonis vitæ et statui superfluis, a fortiori ex bonis decentiæ status superfluis, illis pauperibus qui in communi necessitate constituuntur. Nam 1° qui communem patiuntur necessitatem, vere esuriunt, sitiunt, sunt infirmi, nudi, hospites : atqui datur obligatio sub gravi hujusmodi pauperibus subveniendi, ut patet ex sententia a supremo Judice ferenda; 2° grave existit præceptum dandi eleemosynam, et illud præceptum in Scriptura et in Patribus nobis exhibetur ut commune : at non esset commune, sed rarum, si obligaret tantum in extrema vel in gravi necessitate; 3° nisi pauperibus in communi necessitate constitutis subveniretur, in gravem et in extremam certo inciderent : ergo gravis existit obligatio eis tempore opportuno subveniendi. Ita *S. Th.*, *Layman*, *Navarro*, *Tannerus*, *Bannes*, *Covarruvias*, *Valentia*, *Azor*, *Sporer*, *Bellarminus*, *Ferraris* et alii, contra *Medinam*, *Busenbaum* et alios non paucos, qui volunt hanc obligationem esse tantum sub veniali, idque si nulla sit causa eleemosynam negandi; alias sub nullo peccato. Prior sententia, quæ est communior, ut certissima tenenda est in praxi, ait *Ferraris*, n. 20, et quidem merito.

Hæc autem obligatio erga pauperes in necessitate communi constitutos non ligat relative ad hunc vel ad illum in particulari, nisi ad summum sub veniali, secluso scandalo.

4^a *Regula.* Eleemosyna danda est omnibus vere indigentibus, sive sint fideles, sive infideles, sive indigenæ, sive alienigenæ, secundum ea quæ supra diximus de ordine charitatis; ita ut, cæteris paribus, senex debilis præferatur juveni, nobilis ignobili, invalidus valido, fidelis infideli, catholicus hæretico, bonus malo, indigena extra-

neo, etc. Id sequitur ex dictis ubi de ordine charitatis.

Nulla est obligatio dandi eleemosynam, et aliquando illicitum esset eam dare pauperibus laborare nolentibus, tum quia hujusmodi pauperes veri sunt latrones qui eleemosynas vere indigentibus destinatas subripiunt, tum quia eleemosynas eis dare, esset illos ad ducendam vitam otiosam, omnium vitiorum fomitem, adjuvare: *Multam enim malitiam docuit otiositas.* Eccli. xxxiii, 29.

Cavendum tamen ne cum voluntarie otiosis numerentur qui ob defectum laboris in miseriam lapsi sunt; his etenim subveniendum est dando vel eleemosynam, vel, quod melius est, aliquid faciendum ut ex labore suo vivere possint.

Pauperes extranei e civitate vel parochia expelli possunt, inquit *Ferraris*, n. 24, multos alios citans, quando justa adest causa, v. g., si parochiani vel cives domesticos et extraneos pauperes simul alere non possint, si extranei morbum afferant, si in otio torpescant, si perversa dent exempla, si statutum sit ut quælibet parochia et civitas proprios pauperes aleret et eorum curam haberet.

Qui ad imitandum Christum, Apostolos aliosque multos sanctos, paupertatem voluntarie elegerunt, licite mendicare possunt, ut omnes catholici fatentur, siquidem ordines mendicantium ab Ecclesia fuerunt laudati et approbati: igitur superflua habentes, qui hujusmodi mendicantes ubi existunt semper repellerent, a peccato mortali non facile excusari possent; saltem enim ut impietatis suspecti merito haberentur.

De conditionibus eleemosynæ.

Eleemosyna debet esse justa, discreta, humilis, liberalis, prompta, hilaris, benigna, pia et perseverans.

1° *Justa*, id est, ex bonis propriis, non vero ex alienis, nisi eorum domini non possint inveniri. Excipitur casus extremæ necessitatis, in quo omnia bona sunt communia, saltem quoad usum, ut omnes fatentur. Unde filii-familias, servi et ancillæ eleemosynas ex bonis parentum vel

dominorum facere non possunt, nisi tenues et ex illorum voluntate saltem rationabiliter præsumpta. Facere possunt ex bonis quorum dominium et usum habent, v. g., filii-familias ex bonis per industriam separatam acquisitis, vel sibi pro sua convenientia a parentibus vel ab aliis personis datis. Uxor, ex bonis paraphernalibus, ex iis quæ per industriam separatam acquisivit, ex summa a marito pro sua sustentatione sibi tradita, si parce vivendo aliquid subtrahat; item cum non sit serva, sed domina, aliquas facere potest eleemosynas ex bonis communitatis, ut facere solent mulieres suæ conditionis, etiam invito marito: at eleemosynas extraordinarias absque illius consensu facere non potest, quia non habet bonorum communitatis administrationem.

Jure naturali pupilli et minores eleemosynas facere possunt, quia dominium bonorum suorum habent, et in hoc a filiis-familias differunt; item tutores eas facere possunt quæ ad rationabilem bonorum administrationem pertinent. At sub legibus nostris id difficile fieri posset, ob necessitatem qua tutores astringuntur strictas reddendi rationes de sua gestione.

2° *Discreta*, id est, ut iis et in ea quantitate singulis detur quibus danda est. Id evidenter recta ratio dictat. Contra hanc conditionem peccant qui nimis uni tribuunt et alteri nihil dare possunt; qui, præstantiore opere relicto, minus eligunt. Unusquisque tamen propriam habet devotionem, ut ita dicam; unus dat hospitio, alter seminario; hic orphanis, iste viduis vel puellis quarum virtus periclitaretur; alius præfert missionarios in regionibus infidelium laborantes, etc. Nullus ex his reprehendi potest, modo non negligat personas in extrema vel in gravi necessitate constitutas, quibus subvenire tenetur.

3° *Humilis*; vetat enim Christus, Matth. vi, 2, ne, cum eleemosynam facimus, tuba canamus, sicut faciunt hypocritæ. Necessè est tamen ut bonum exemplum aliis præbeamus: itaque nostras sic facere debemus eleemosynas, ut eas præcise non semper occultemus, et tamen gloriam apud homines nunquam intendamus.

4° *Liberatis*, habita ratione uniuscujusque facultatum, ut quædam instituatur proportio inter pauperes et divites, atque dici non possit divites esse insensibiles et pauperes derelictos. Quantitas autem tribuenda taxari non potest: a multis pendet circumstantiis temporum, locorum, personarum indigentium aut divitum, abundantia aut penuria, etc. Si, omnia non stricte necessaria impendendo, totam humanam paupertatem ejusque miserias tollere possemus, nihil reservandum esset; sed cum hujusmodi finis obtineri nequeat, sufficit ut pauperibus convenienter succurramus, eo modo quo rationabiliter vellemus alios nobis in pari conditione constitutis opitulaturos fore.

Plurimi, post *S. Thom.*, docent obligationem esse, saltem sub levi, *totum* superfluum decentia sui status erogandi; alii vero multi censent eum plene satisfacere, in circumstantiis ordinariis, qui notabilem superflui partem erogat, quamvis hujus limites determinare operosum sit. Quidquid sit, plerique in hoc consentiunt, 1° eum qui habet superflua mortaliter peccare si plerasque occasiones eleemosynam faciendi negligat aut ita dispositus sit ut omnes in necessitate communi positos repellat; 2° eum a mortali excusari qui, habita ratione superflui sui, censetur dare frequenter, licet sæpe repellat aut dare negligat, modo semper paratus sit sublevare graves necessitates quæ occurrunt.

5° *Prompta*. *Ne dicas amico tuo*, inquit Sapiens, Proverb. III, 28: *Vade et revertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare*: ubi quippe facienda est eleemosyna, cavendum ne per dilationem intempestivam fructus ejus deperdatur, et a fortiori non est differenda post mortem: optimum est in gratiam pauperum testari, sed divites etiam dum vivunt eleemosynas facere debent, et non tantum pro tempore quo bona sua retinere nequeunt.

Quæritur an qui præceptum dandi eleemosynam per longum tempus omisit, summam eleemosynis quas omisit æquivalentem dare teneatur, si possit.

R. Certum est hanc compensationem optimam esse et salutare remedium contra culpabilem omissionem. Sæpe

hæc reparatio videtur necessaria ad tollendum scandalum per talem duritiem erga pauperes illatum. At non videmus quo fundamento diceretur existere obligationem dandi summam æquivalentem, cum eleemosyna non debeatur ex justitia.

6° *Hilaris*: *Non ex tristitia aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus*, II Cor. IX, 7. Unde *S. Aug.*, in Ps. XLII, n. 8: « Si panem dederis tristis, et panem et » meritum perdidisti. »

7° *Benigna*, id est sine ullo asperitatis, despectionis aut contemptus signo, cum verbis bonitate, misericordia et compassionæ plenis.

8° *Pia*, satagendo videlicet ut pauperes occasione subsidii corporalis quo indigent, veritates religionis erudiantur, a vitiis retrahantur, et ad Christianas virtutes excitentur. Imprudenter tamen negarentur eleemosynæ iis qui sacramenta Ecclesiæ dereliquerunt, donec confessi fuerint, quia hæc agendi ratio ad sacrilegia incitaret: religio persuaderi debet et non imperari.

9° *Perseverans*. Quamdiu enim pauperes indigent, tamdiu sublevandi sunt, juxta uniuscujusque facultates; nec excusarentur divites dicendo, se multa jam dedisse, si miseria adhuc subsistente, eleemosynas suas continuare possent.

De eleemosynæ effectibus.

Eleemosyna, ex vera charitate procedens, sequentes præcipue habet effectus: 1° a peccatis liberat: *Eleemosyna ab omni peccato et morte liberat, et non patietur animam ire in tenebras*, Tob. IV, 11; *Ignem ardentem exstinguit aqua, et eleemosyna resistit peccatis*, Eccli. III, 33. Non quidem remittit peccata ex opere operato, sed gratiam penitendi obtinet et ad justificationem conducit. 2° Si in gratia sanctificante fuerit facta, vitam æternam promeretur de condigno, juxta hæc Christi verba, Matth. XXV, 34: *Possidete paratum vobis regnum... esurivi enim, et dedistis mihi manducare*, etc. Beatitudo enim æterna hic exhibetur tanquam eleemosynæ pretium. 3° Est bonorum temporalium